

GAMTOS TYRIMŲ CENTRO BENDROJI GTC LABORATORIJA IR JOS ĮRANGOS EKSPLOATACIJOS TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gamtos tyrimų centro (toliau – GTC) laboratorijos ir jos įrangos naudojimo taisyklės reglamentuoja laboratorijos įrangos ir jos priedų, esančių 124 kabinete, naudojimo sąlygas ir tvarką.
2. GTC laboratorijos (toliau – laboratorija) įranga ir jos priedais (toliau – įranga) turi teisę naudotis tik GTC vardu vykdomų mokslinių tyrimų dalyviai (toliau – naudotojai).
3. Laboratorijos įranga gali būti naudojama tik mokslinių tyrimų tikslais.
4. Už tinkamą laboratorijos ir jos įrangos naudojimą atsako darbuotojas, kuris naudojasi įranga arba studijų darbo vadovas.
5. Laboratorijos ir jos įrangos rezervaciją atliekama GTC interneto svetainėje – Rezervacijos – GTC laboratorijos rezervacija.
6. Laboratorijos ir jos įrangos rezervaciją gali atlikti **tik darbuotojai, doktorantai ar studentų darbų vadovai**, rezervacijoje nurodydami norimą datą, asmenį, naudosiantį laboratoriją, darbo laiko pradžią ir pabaigą, planuojamus naudoti įrenginius.
7. Dirbti laboratorijoje gali asmuo, išklausęs įvadinį darbuotojo saugos ir sveikatos, įvadinį priešgaisrinės saugos instruktavimą ir pirminį instruktavimą darbo vietoje, pasirašius instruktavimų registracijos žurnaluose.
8. Laboratorijoje privaloma laikytis vidaus darbo tvarkos taisyklių, saugoti savo ir nekenkti kitų sveikatai, dirbti su techniškai tvarkingomis darbo priemonėmis, atlikti tik paskirtą darbą, neleisti dirbti pašaliniam asmenims, žinoti ir vykdyti šios instrukcijos reikalavimus.
9. Privaloma laikytis asmens higienos: dirbti tik su švariais ir tvarkingais darbo drabužiais, prieš ir po darbo plauti rankas šiltu vandeniu su muilu, naudoti dezinfekuojančias priemones.

II. NAUDOTOJŲ PAREIGOS

10. Susipažinti su laboratorijos įrangos naudojimo instrukcija, įrangos veikimo principais ir parametrais.
11. Susipažinus su instrukcija, pasirašyti, kad laikysis laboratorijos įrangos naudojimo instrukcijų. Tik tada leidžiama dirbti su laboratorijos įranga. (Laboratorijoje esamos įrangos sąrašas ir naudojimosi instrukcijos pateiktos intranete)
12. Įsitikinti, ar darbo vietoje yra visos darbui reikalingos medžiagos, indai ir kitos priemonės. Pastebėjus prietaisų gedimus ar priemonių netinkamumą naudojimui, apie tai pranešti atsakingam veiklos organizavimo skyriaus darbuotojui.
14. Reagentus, indus, prietaisus ir kitus įrengimus naudoti tik pagal paskirtį, juos tausoti.
15. Su cheminiais reagentais laboratorijoje dirbantieji turi:

- visus nuodingus ir agresyvius reagentus bei reagentus su aštriu ir nemalonių kvapu laikyti traukos ar specialiai skirtose reagentams spintose;
- cheminių medžiagų neimti rankomis – naudoti švariais šaukšteliais, mentelėmis, skalpeliais;
- reagentus ruošti ir pilti tik į švarius indus;
- perpilant reagentus, nepasilenkti ties indo ertme ir naudoti apsaugos priemonės;
- nepalikti atvirų indų su reagentais, juos visada statyti į jiems skirtą vietą;
- išlaistytus ar išbertus reagentus nedelsiant nuvalyti ar surinkti, taip pat apvalyti ir indo sienelės;
- nepilti karštų skysčių į neatsparius temperatūrai stiklo indus;
- nuodingais skysčiais ir koncentruotais rūgščių bei šarmų tirpalais užpildant pipetes, naudoti gumine „kriaušė“ ar dozatoriais.

16. Dirbant su šarmais ir rūgštimis laboratorijos darbuotojai privalo:

- dirbant su koncentruota sieros rūgštimi, reikia užsidėti ilgą guminę prijuostę, apsauginius akinius. Darbui su koncentruotomis rūgštimis-oksidatoriais (HN03, HClO3) naudoti apsaugines pirštines;
- ruošiant arba maišant koncentruotus šarminius tirpalus, būtina užsidėti apsauginius akinius, o, esant dideliems tirpalų kiekiams, taip pat gumines pirštines ir gumuotą prijuostę;
- išsipylius natrio, kalio šarmams ir amoniakui, juos apiberti smėliu arba medžio pjuvenomis. Išpylimo vietą, nuvalius pjuvenas arba smėlį, nuplauti silpnu acto rūgšties tirpalu;
- koncentruotos azoto, sieros ir druskos rūgštys turi būti saugomos laboratorijose storo stiklo induose ant stiklinių ar porceliano padėklų. Indus su garuojančia azoto rūgštimi būtina saugoti specialiose nerūdijančio plieno dėžėse;
- koncentruotas azoto, sieros ir druskos rūgštis pilstyti, tik įjungus traukos spintą. Tuo atveju traukos spintos durys turi būti uždarytos;
- azoto rūgšties laikymo vietose negalima leisti susikaupti dulkėms ir kitoms degioms medžiagoms;
- skiedžiant sieros rūgštį, reikia ją plona srovele pilti į vandenį. Negalima pilti vandens į rūgštį. Šią operaciją reikia atlikti porceliano ar karščiui atsparaus stiklo induose, kadangi išsiskiria daug šilumos, pilti į indą su pertraukomis, kad mišinys spėtų atvėsti;
- koncentruotų rūgščių perpylimui naudoti stiklines ar kitas rūgštims atsparias priemones (negalima naudoti guminių žarnelių);
- negalima pripildyti pipetes koncentruotomis rūgštimis ir šarmais, traukiant burna. Šiam tikslui naudoti guminę „kriaušę“;
- įjungus ultravioletinę (UV) lempą, naudoti apsauginius akinius. Ant prietaiso su (UV) lempomis turi būti priklijuotas dėmesį atkreipiantis ženklas, trumpos (UV) naudojimo taisyklės.

III. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

 Galimi pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Elektros srovės poveikis	Galimos traumos, širdies darbo sutrikimas, mirtis.	Pačiam neremontuoti elektrinių įrankių, kirtiklių, jungiklių, kištukinių lizdų, nekeisti saugiklių.
 Laboratoriniai instrumentai, įrenginiai, aparatūra, įrenginių ir įrankių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas	Galimos traumos.	Nuolat tikrinti įrankių ir įrenginių techninę būklę, tvarkingumą, nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikantis jų eksploatavimo reikalavimų
 Cheminės medžiagos	Galimi apsinuodijimai, nudegimai, alerginės	Vadovautis saugos duomenų lapuose nurodytais reikalavimais bei nurodytomis
Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
	reakcijos.	asmeninėmis apsaugos priemonėmis. Darbuotojas turi susipažinti su saugos duomenų lapuose išdėstytais nurodymais, reikalavimais, saugiais darbo metodais ir jais vadovautis. Draudžiama chemines medžiagas ragauti, uostyti.
  Darbo vietos, praėjimo kelių užkrovimas, užgriozdinimas daiktais, paslydimas, pargriuvimas	Galimi įvairūs sužeidimai, įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Darbo vietoje grindų dangos turi būti neslidžios, sausos, lygios. Esant slidžioms grindims, nedelsiant jas išvalyti. Nuolat palaikyti tvarką darbo vietoje, neužgriozdinti daiktais.
 Krentantys daiktai	Galimi galvos, galūnių sužalojimai	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi.
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas, galimos darbo klaidos	Jeigu bendras apšvietumas yra mažesnis už nurodytą teisės aktuose papildomai naudoti kilnojamus šviestuvus.
Dulkės (organinės ir neorganinės kilmės), garai, aerozoliai	Galimi apsinuodijimai, nudegimai, alerginės reakcijos.	Jeigu oro užterštumas viršija leistiną normą ir jo sumažinti negalima, reikia dėvėti tinkamai priderintą respiratorių.
 Įkaitę paviršiai, karštos įrenginių dalys	Galimi įvairūs terminiai sužeidimai	Nesiliesti ir plikomis rankomis neliesti įkaitusių paviršių kurių negalima uždengti apsaugomis.
Slėgis technologinėje sistemoje	Galimi įvairūs sužeidimai	Nuolat tikrinti sujungimų sandarumą ir patikimumą

Fizinė perkrova	Galimos traumos, raumenų patempimai	Nekelti vienam daiktų, krovinių, viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Leidžiama nepavojinga vienkartinė keliamo ir pernešamo krovinio masė kartu dirbant kitą darbą ne daugiau kaip: vyrams - iki 30 kg; moterims - iki 10 kg. Jeigu svoris yra didesnis, kelti dviese.
 Kritimas iš aukščio	Galimi įvairūs sužeidimai	Palipimui naudoti tik stabilias, tvarkingas paaukštinimo priemones. Draudžiama nuo paaukštinimo priemonių šokti

ISPĖJAMASIS ŽENKLAS - ŽENKLAS AR UŽRAŠAS, KURIS ISPĖJA APIE GALIMĄ PAVOJŲ AR RIZIKĄ, NAUDOJANT CHEMINES MEDŽIAGAS		
Simbolis	Reikšmė	Priedas
	Ūmus toksiškumas	Pavojus
	Pasižymi mutageniniu, toksiniu ir jautrinančiu poveikiu	Pavojus/atsargiai
	Pasižymi dirginančiu, jautrinančiu ir toksiniu poveikiu	Pavojus/dėmesio
	Turi slėgio veikiamų dujų	Pavojus/dėmesio
	Korozinės medžiagos	Pavojus
	Sprogios medžiagos	Pavojus/atsargiai
	Degios medžiagos	Pavojus/atsargiai
	Oksiduojančios medžiagos	Pavojus
	Keliančios pavojų aplinkai medžiagos	Atsargiai

IV. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

17. Baigęs darbą, darbuotojas sutvarko patalpas, išjungia visus elektrinius prietaisus, patikrina ar užsukti vandentiekio čiaupai.

18. Jeigu laboratorijoje reikia palikti per naktį įjungtą prietaisą, reikėtų palikti užrašą, kad prietaisas turi dirbti visą naktį ir apie tai informuoti budėtojus.
19. Užkimšti visus indus su reagentais.
20. Ant patalpų šildymo sistemos nepalikti šluosčių ar kitų degių medžiagų.
21. Pranešti darbo vadovui apie darbo užduoties įvykdymą, nebaigtus darbus, darbo metu pastebėtus trūkumus ir nesklandumus.
22. Būtina apžiūrėti patalpas ir, įsitikinus, kad nesusidarys sąlygos kilti gaisrui, išjungti patalpos apšvietimą, nuleisti žaliuzes ir patalpas užrakinti.

Gamtos tyrimų centro laboratorijos tvarka (124 kabineto) remiasi tarpusavio pagarbos principu – gerbkite laboratorijos įrangą ir tvarką joje, gerbsime ir Jus!